

In gesprek met...

NATALIE BOGTMAN

oprichter ORO wolkorrel

Meststof van schapenwol...
Wol is hét gouden ingrediënt
voor planten en groenten, meent
Natalie Bogtman, oprichter
van ORO wolkorrelfabriek.
Afgelopen juni opende dit
innovatieve bedrijf zijn deuren in
Haarlem. "Wol is een fantastisch
en duurzaam restproduct."

Het begon allemaal in 2010. Natalie hield met haar vriend
in de achtertuin in Zaandam vier Drentse heideschape,
haar favoriete soort. "Schape zijn leuk, ze kunnen tot dertig

'Ik ben een
schapenknuffelaar'

mensen herkennen. Als je dagelijks contact met ze hebt, bouw je een speciale band op. Een van mijn schapen kwam geregeld naast me liggen op een kleedje. Het is echt fijn om ze te knuffelen."

Schapen ruien niet meer sinds hun domesticatie zo'n vijfduizend jaar voor Christus. Ze moeten ieder jaar geschoren worden. Natalie vroeg zich af wat ze met de wol van haar schapen kon doen. Ze ontdekte vachtviltten. "Met water en zeep maak je van de geschoren vacht weer een schapenvacht. In plaats van leer zit er dan een viltten laagje aan de achterkant. We hoeven geen schapen te doden voor een mooi woonaccessoire, we kunnen het zelf maken. Het werd mijn missie dit met de wereld te delen. Scheren betekent twee minuten stress voor de dieren, daarna zijn ze weer vrij en gaan terug in de wei. Schapen kunnen echt last hebben van een zware vacht." Natalie besloot naast haar werk in de damesmode in de weekenden workshops vachtviltten te gaan geven.

MEEDOEN AAN EEN HACKATHON

Een paar jaar later eindigde Natalie's relatie en verhuisde ze terug naar Haarlem. In een atelier op het MAAK terrein zette ze het wolverwerken voort. Ze huurde een stuk grasland, kocht eigen schapen en werd fulltime wolverwerker. In 2017 bouwde ze een loods tegenover haar atelier: "Naast het geven van workshops vachtviltten maakte ik producten van wol, zoals schilderijen, lijkwades en akoestische panelen. Wol heeft een absorberende eigenschap en werkt luchtzuiverend."

Drie jaar geleden deed Natalie mee aan een hackathon (het vinden van een oplossing voor een probleem, - red.) georganiseerd door de provincie Zuid-Holland en Bluecity (voorbeeldstad van een circulaire economie, - red.). De vraag was: wie denkt mee over een oplossing voor de

'Ik ben verliefd op wolvezels'

Nederlandse wolstapel? "In die tijd werd ik veel benaderd door boeren of ik interesse had in hun overschot aan wol. Ik reed het hele land door voor mooie schapenvachtjes en verwerkte rond de drieduizend kilo wol per jaar in mijn producten. Nederland telt veel schapen zoals begrazingskuddes en schapen voor de vleesindustrie. Die worden allemaal geschoren. We hebben geen wolverwerkingsbedrijven meer in Nederland, in de jaren zestig zijn alle wasserijen gesloten. Met schapenwol wordt hier niks gedaan terwijl het zo'n mooi restproduct is. Maarten (van Dam, medeoprichter) en ik staken de koppen bij elkaar en bedachten wat er nog meer met wol kan, en of het mogelijk is schapenwol weer in Nederland te verwerken in plaats van in het buitenland."

WOLKORRELS NAAR HET LABORATORIUM

Tijdens hun onderzoek ontdekten ze een bedrijf in Amerika dat van schapenwol mestkorrels maakt. "Op hun site zagen we foto's van mooie planten met gezonde wortels. Ze lieten het verschil zien met planten bemest met andere meststoffen zoals turf. We hoorden voor het eerst over plantenvoeding van schapenwol. Dat moet in Nederland ook kunnen,

zeiden we tegen elkaar. We leenden een klein persje om te kijken of wij ook mestkorrels konden produceren. Dat lukte. We stuurden de korrels op naar een laboratorium om te onderzoeken of planten en groente er net zo goed op groeien als op andere mestsoorten. Het resultaat bleek positief."

Volgens Natalie is de wolkorrel zeer gunstig voor de vochtthuishouding in de aarde. "Wol absorbeert vocht en zet uit. Hierdoor ontstaan *pockets* in de grond zodat wortels meer ruimte hebben en makkelijker kunnen groeien. Doordat de wol vocht absorbeert verlangen de planten ook minder vaak water. Maarten en ik zijn verbijsterd over de lage waarde die ruwe wol momenteel kent. Voor heideschapenwol moet zelfs 25 cent per kilo betaald worden om er vanaf te komen. Hoe meer wij met wol in aanraking komen, hoe mooier het materiaal wordt. Wol is ook brandvertragend, anti-allergeen, het kan als isolatie worden gebruikt en als bonus hebben slakken er een hekel aan."

KALIUM EN ZWAVEL

In augustus kreeg Natalie de uitslag van een mineralisatieproef. Zestien weken lang is gemeten wat voor voedingsstoffen er vrijkomen uit de wolkorrels en wat de effecten daarvan zijn op planten. "We hebben >

nu het bewijs dat meststoffen als kalium en zwavel direct vrijkomen in de grond wat voor sterke stammetjes en goede bladergroei zorgt. Zo is er bij de aanplant minder uitval van gewassen. Organische stikstof blijft door de korrels langer in de grond waardoor je minder vaak hoeft te bemesten. Sowieso gaan de korrels lang mee, ongeveer acht maanden. Ze verbeteren de bodemkwaliteit, de biodiversiteit profiteert ook mee. Wol geeft planten echt een groeiboost, zelfs de onderzoekers waren blij verrast. We hebben nu gelukkig ook wetenschappelijke onderbouwing dat schapenwol een mooi product is, een goed alternatief voor turf en andere eindige grondstoffen. Daarnaast zijn we ook duurzaam bezig. Schapenwol wordt in Nederland gezien als bedrijfsafval en wordt verbrand met CO²-uitstoot als gevolg.”

PRODUCTIE DRAAIEN

In de loods op het MAAK-terrein staan naast een voorheftruck grote zakken opgestapeld volgepropt met 'vieze' wol. Die komen rechtstreeks van de boer. Iedere zak weegt tussen de vijftig en zeventig kilo. Natalie vult de laadbak van één van de wolwerkende machines en zet hem aan. Met veel geraas hakt het mes de ruwe wol in kleine stukken. “Heideschapenwol heeft een langere vezel en harde structuur en is daardoor niet geschikt voor textiel. We moeten het maasrooster een paar keer per dag schoonmaken, wol vervilt snel.” De gehakte wol valt op een loopband die eindigt boven een zak. “Deze

band heb ik nog niet zolang, echt luxe.” Daarna gaat de wol naar de pers, op dit moment de belangrijkste machine in het bedrijf. De pers produceert de wolkorrels en kan honderd kilo wol per uur verwerken. “De korrels lijken net op konijnenvoer. Qua prijs zitten we redelijk in de buurt van reguliere plantenvoedingsproducten. We hebben al met Intratuin om de tafel gezeten, die toont interesse in onze wolkorrels. We draaien momenteel flink productie om voldoende zakken te kunnen leveren. Intratuin heeft natuurlijk veel filialen verspreid over heel Nederland. Ik heb al een medewerker gevonden voor twee dagen in de week om mij te helpen. Ook neem ik contact op met een sociale werkplaats om te kijken of het vullen van zakken met korrels geschikt werk is voor de medewerkers. Het is geen moeilijke handeling en kan op

‘Heideschapenwol is niet geschikt voor textiel’

de sociale werkplaats zelf gebeuren. Ze hebben daar speciale ergonomische stoelen en er is fulltime begeleiding. Sinds maart hebben we zesduizend kilo wol verwerkt, op naar de twaalfduizend.”

GOUDEN INGREDIËNT

ORO staat voor ‘overige reststromen opwaarderen’. Volgens Natalie zijn er ongeveer 800.000 schapen in Nederland. Een gemiddeld schaap geeft drie kilo wol per scheerbeurt. Dat is in totaal een kleine twee miljoen kilo schapenwol per jaar. Het is de droom van Maarten en Natalie de Nederlandse wolstapel duurzaam op te lossen. “Als we daar genoeg alternatieven voor hebben gevonden, gaan we kijken naar de volgende reststroom. Voorlopig zijn we nog wel even zoet met schapenwol. Er zijn gelukkig meerdere toepassingen voor wol te

bedenken. Bijvoorbeeld in de tomatenteelt in het Westland. Tomaten worden opgebonden met plastic touw. Dat zou ook met wol kunnen, hebben we uitgetest. Als de tomaten zijn uitgebloeid, worden ze met tonnen tegelijk geruimd. Het is heel moeilijk om daarna het touw nog van de planten te scheiden. Tomaten zijn organisch en kunnen composteren, plastic niet. Wollen draad kan een oplossing zijn.” De naam ORO is een knipoog naar het Spaanse woord goud. “We hebben het ideaal om een stuk grond te kopen in Spanje en dat te vergroenen met wolkorrels. Het staat natuurlijk ook voor het ‘goud’ uit de natuur, schapenwol is het gouden ingrediënt voor planten en groente.”

VERSCHILLENDE SCHAPENRASSEN

“Ik vind het belangrijk dat de wolkorrelfabriek een succes wordt. Mijn taak is nu de

productielijn goed op orde te krijgen. Het proces hoort gestroomlijnd te verlopen vanaf het moment dat de wol bij ons binnenkomt tot en met het vervoer van de zakken naar de afnemers. Als ik daarin ben geslaagd, kan ik me weer op mijn workshops en mijn kunst richten. Ik mis het viltten, ik heb een passie voor schapen en wolvezels. Dat zie je terug in mijn schilderijen waarin ik de wol verwerk van verschillende schapenrassen in Nederland, zoals de Bluefaced Leicester, de Longwool, de Dartmoor, de Gotlandpels en de Texelaar. De een is langharig, de ander kortharig of

‘ORO is het Spaanse woord voor goud’

heeft een meer krullerige vacht, zeer divers. Dat geldt ook voor de tinten van de schapenvachten. Hopelijk kan ik in het nieuwe jaar weer enkele schilderijen van wol maken. Schapen in Nederland moeten geschoren worden. Wol is een bijproduct van de schapenhouderij en de vleesindustrie, daar ontkomen we niet aan. Laten we dan ten minste iets moois doen met dit restproduct.” ★

Zie voor meer informatie:
www.orowolkorrel.nl